

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Веска Кирилова Димитрова – ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”,
катедра „Романистика”, член на Научното жури въз основа на Заповед на
Ректора на СУ „Св. Климент Охридски” № РД38-741 от 29.11.2016 г.

относно дисертационен труд

за присъждане на научната степен „доктор на науките”

по професионално направление 2.1. Филология (Общо и сравнително
езикознание)

в СУ ”Св. Климент Охридски”

на тема: **„Фонетични и фонологични универсалии при
асимилационните процеси“**

с автор: **Ивайло Валентинов Буров,**

дисертант към катедра „Романистика“

СУ „Св. Климент Охридски”

1. Данни на дисертационния труд и неговите приноси

Предложеният дисертационен труд на д-р Буров е посветен на фонетичните и фонологичните универсалии при асимилационните процеси. Той има качествата на модерно и стойностно в теоретичен план изследване, мотивирано от съвременните концепции в сегментната фонетика и фонология. Д-р Буров изследва типологията, динамиката и мотивацията на разнородни по своето естество асимилационни процеси, като търси фонетични и фонологични универсалии при тях – в този смисъл темата е актуална, оригинална и новаторска.

Структурата на дисертацията е логично изградена, подчинена на поставените задачи и цели. Настоящият труд е в обем от 522 стр. и съдържа

увод, седем глави, всяка от които завършва с изводи, заключение, таблично представяне на символите от Международната фонетична азбука (МФА). Използваната библиография е от 19 страници, включваща 343 заглавия на български, френски, английски, испански и италиански език.

В **уводната част** авторът изяснява предмета на изследване, поставените цели и произтичащите от тях задачи. Обоснован е изборът на темата. Направеният обзор на основните публикации по разглежданата проблематика е показателен за добрата библиографска осведоменост на д-р Буров и обосновава необходимостта от неговото изследване. За постигане на своите цели и решаване на поставените задачи той анализира голям по обем и надежден материал от различни научни източници – за откриването на фонетични и фонологични универсалии при асимилационните процеси са съпоставени данни от 250 езика. Научните публикации, от които са извлечени използваните данни, са описани в библиография от 19 страници и 343 препратки.

Първа глава – *Естество и типология на асимилационните процеси* – е посветена на изясняване същността на асимилационните процеси и класифицирането им според различни критерии. Авторът убедително аргументира групирането на разнообразни по своето естество и динамика процеси, обединени под общото наименование асимилации. Класифицирането на разглежданите фонетични процеси по критерия близост на сегментите и характер на тяхното взаимодействие, както и дефинирането им като контактни, локални, нелокални и итеративни, би следвало да се определи като личен принос на автора, който надгражда съвременните традиционни класификации на асимилационните процеси по този признак. Познатото определяне на асимилациите като прогресивни и регресивни според дирекционалността на преноса е обогатено с категориите на двупосочните и взаимните преноси, които ясно са дефинирани. Деленето

на асимилационните процеси на пълни и частични, според степента на уподобяване на взаимодействиящите сегменти, е допълнено с междинни категории въз основа на предложената от автора йерархично-конституентна концепция за фонемата, развита от него във фонологичния модел ТОБЙП (Теория за относителната бинарност и йерархия на признаците) в глава трета.

Глава втора – Теории за вътрешната структура и градивните частици на фонемите – напълно уместно проследява зараждането, развитието и приноса на различни съвременни фонологични теории за градивните частици и вътрешната структура на фонемите (от структурализма до постгенеративните фонологии). Тази част на дисертацията би следвало да се оцени високо, тъй като показва не само умението на дисертанта да синтезира и представя компетентно различните схващания към изследваната проблематика, но и способността му да се противопоставя аргументирано на приети вече научни постановки, предлагайки нови решения. Тази глава е логичен преход към въведената от автора Теория за относителната бинарност и йерархия на признаците (ТОБЙП) – нов фонологичен модел, използван при анализа на асимилационните процеси.

Глава трета – Теория за относителната бинарност и йерархия на признаците – представя новаторска концепция за вътресегментната организация на първичните частици във фонологията. Предложеният от д-р Буров фонологичен модел се вписва до известна степен в рамките на Теориите за признаците, но същевременно се различава от тях по конструктивно доразвитите теоретични постановки, свързани с естеството на възприеманите признаци (тяхната многовалентност на фонологично или на фонетично ниво) или с вътресегментната организация на признаците в рамките на отделни конституенти. Авторът логично, последователно и

аргументирано защитава идеята за относителната бинарност (вж. Глава 3, § 1), както и тази за относителната йерархия на признаците (вж. Глава 3, § 2).

Глава четвърта - Неконтактни вокални асимилации – разширява обхвата на изследваните от д-р Буров асимилационни процеси, като се спира на вокалната хармония, на метафонията, на хармоничната епентеза, търсейки фонологични универсалии. Приоритетното място на вокалната хармония в тази глава е логично обосновано с факта, че типологически и ареално тя е най-разпространената. Ясно са определени пресечните точки и различията между вокалната хармония и метафонията въз основа на морфологични и фонологични критерии, което е безспорен принос на автора в тази глава.

Глава пета – Вокално-консонантни асимилации и хармонии – анализира обстойно диференциалните признаци, по които се извършва взаимодействието между гласни и съгласни, обобщава отличителните черти на вокално-консонантните (транскатегориалните) асимилации и хармонии спрямо вокалните.

В глава шеста - Консонантни хармонии – авторът достига до важни изводи относно приликите и различията между консонантната и вокалната хармония: прилики по локалноитеративния им характер, по преобладаващо морфологичната им обусловеност; различия по дирекционалност, по степен на чувствителност към присъствието на блокери (обикновено нулева при консонантната хармония), по чувствителност спрямо сходството между взаимодействащите сегменти. Сравняването на консонантната и вокално-консонантната хармония по същите критерии не установява прилики между тях. Направената съпоставка на отличителните черти на трите вида хармонии – консонантна, вокална и вокално-консонантна – е съществен приносен момент по темата на настоящия труд. В духа на критичното осмисляне на традиционно приети постановки д-р Буров дава убедителни контрааргументи срещу широко разпространеното схващане, че

консонантната хармония би следвало да се интерпретира като съгласуване (Роуз 2004, 2011; Роуз и Уокър 2004, 2011; Хансон 2010; Арсено 2012), а не като автосегментен пренос.

Глава седма - Контактни консонантни и вокални асимилации – е посветена основно на консонантните асимилации поради голямата им честота на проява. Д-р Буров стига до убедителни изводи относно типа на най-податливите към уподобяване съгласни по модален признак, както и относно позицията, в която се наблюдава този фонетичен процес, а също и относно сегментния контекст на проява. Ясно е подчертана устойчивостта на сибилантите и ликвидните по отношение на регресивната асимилация, изтъкната е причината за това. Формализирането на асимилационните процеси чрез фонологичния модел ГОБЙП доказва тезата на д-р Буров, че един универсален набор от признаци трябва да съдържа не само артикулаторни, но и акустични признаци.

2. Данни на автореферата

Смятам, че авторефератът отговаря на съдържанието на дисертационното изследване и точно представя неговата структура, изложение и постиженията на автора.

3. Данни за публикациите по дисертацията

Д-р Буров е отчел 9 публикации по темата на дисертацията – 2 студии и 7 статии, в които са разгледани важни въпроси от изследвания лингвистичен проблем. Публикациите са в престижни национални и международни издания.

4. Заключение

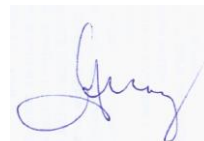
Дисертационният труд на д-р Буров впечатлява не само със своя обем, но и с качеството и задълбочеността на направените анализи, изводи и предложените смели научни решения. Научните му приноси имат важно теоретико-методологическо значение, а някои от тях предлагат нови

възможности за изследване и на други фонологични процеси като протеза, епентеза, епитеза, метатеза и др. На основата на всичко казано дотук, препоръчвам на членовете на уважаемото жури по защитата да гласуват ЗА присъждането на научната степен „доктор на науките” на д-р Буров.

В. Търново

01.02. 2017

Изготвил становището:

Доц. д-р Веска Кирилова Димитрова